

3. ÜYELİK YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ ÜSTLENEBİLME KAPASİTESİ

3.1. GÜMRÜK BİRLİĞİ (ORTAKLIK İLİŞKİLERİ ÇERÇEVESİNDE)

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki gümrük birliğinin işleyişini düzenleyen 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı (OKK)nda gümrük birliğinin tam olarak işlemeye başlaması için, Türkiye'nin, gümrükler ve dış ticaret mevzuatı konularında yerine getirmesi gerekli uyum çalışmalarının yanında, rekabet hukuku, fikri ve sınai mülkiyet hakları, sınai mevzuat, devlet yardımları gibi alanlarda mevzuatını AT hukuk düzenine yaklaştırması için göz önünde tutması gerekli AT mevzuatı da belirtilmektedir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, özellikle Türk hukukunun AB hukuk düzenine yaklaştırılması hedefi çerçevesinde değişik alanlarda bir çok hukuki düzenleme gerçekleştirilmiştir.

Dış Ticaret ve Gümrükler

Yedinci Planda, Türkiye'nin AT ile tesis etmiş olduğu gümrük birliğinin iyi işlemesinin temini ve Türkiye'nin AT'nin Ortak Ticaret Politikasına uyumunun sağlanmasına yönelik olarak, özellikle dış ticaret alanında çeşitli hukuki ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

95/7603 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla, 12 ve 22 yıllık listelerde yer alan ürünlerde, Topluluğa karşı gümrük vergileri kaldırılmış ve üçüncü ülkelere karşı Türk Gümrük Tarifesinin Topluluk Ortak Gümrük Tarifesine (OGT) uyumu, 2/95 sayılı OKK'nın ekindeki listede yer alan bazı ürünler dışında sağlanmıştır. Anılan listedeki ürünlerde ise, 1 Ocak 2001 tarihine kadar sürecek beş yıllık bir dönem zarfında aşamalı olarak gerçekleştirilecek olan indirimlerle OGT'ye uyum sağlanması öngörülmektedir. Bu çerçevede, 2/95 sayılı OKK uyarınca, anılan listedeki ürünlerin gümrük vergileri, 1997 ve 1998 yıllarında % 10, 1999 ve 2000 yıllarında da % 15 oranında indirilmiştir. 2001 yılında yapılacak % 50 oranında gümrük vergisi indirimiyle söz konusu ürünlerde de OGT'ye uyum sağlanmış olacaktır.

95/6814 sayılı İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri ile Kota İdaresi ve Tarife Kontenjanı Hakkında Karar, 95/6815 sayılı Belirli Tekstil Ürünleri İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Karar, 95/6816 sayılı İkili Anlaşmalar ve Protokoller veya Diğer Düzenlemeler Kapsamı Dışında Kalan Belirli Ülkeler Menşeli Tekstil Ürünleri İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Karar, 95/7608 sayılı Türkiye'nin Ticari Haklarının Korunması Hakkında Karar, 95/7348 sayılı Belirli Ülkeler Menşeli Malların İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Karar, 95/7614 sayılı Bazı Şahsi ve Ticari Mahiyette Eşyanın Bedelsiz İthaline İlişkin Karar, 95/7615 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı, 95/7616 sayılı İhracatta Kota ve

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Karar, 95/7617 sayılı Hariçte İşleme Rejimi Kararı ve 96/8703 sayılı Bazı Üçüncü Ülkelerde İşlem Gördükten Sonra Türkiye'ye Yeniden İthal Edilen Belirli Tekstil Ürünlerine ve Giyim Eşyasına Uygulanan Ekonomik Etkili Hariçte İşleme Düzenlemeleri Hakkında Karar çıkarılmıştır.

Türk dış ticaret politikası ile Topluluğun ortak ticaret politikası arasında uygulama paralelliği sağlanması amacıyla, 95/6815 sayılı Karar çerçevesinde, tekstil ticareti ile ilgili olarak 24 ülke ile ikili anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmalar neticesinde, söz konusu ülkelerin bir kısmına çift taraflı kontrol sistemi kapsamında kota uygulanmakta, geri kalan ülkelere yapılan ithalat ise çift taraflı kontrol sistemi kapsamında gözetime tabi tutulmaktadır. Diğer taraftan, henüz ikili anlaşma yapılmamış olan ülkelere bir kısmına tek taraflı kontrol sistemi kapsamında kota uygulanırken, diğerlerinden yapılan ithalat ise gözetime tabi tutulmaktadır.

Kurumsal alanda da, İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu, İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemlerini Değerlendirme Kurulu, Türkiye'nin Ticari Haklarını Değerlendirme Kurulu ve Tekstil Ürünleri İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemlerini Değerlendirme Kurulu kurulmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Ortaklık Konseyinin 6 Mart 1995 tarihli toplantısında alınan İlke Kararı doğrultusunda, Türkiye-AT ortaklık ilişkisinin son döneminde öncelikle ele alınması gereken çalışmalar çerçevesinde olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) arasında "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu Kuran Antlaşmanın Yetki Alanına Giren Ürünlerin Ticareti ile İlgili Anlaşma", 25 Temmuz 1996 tarihinde imzalanmıştır. Anlaşma, 1 Ağustos 1996 tarih ve 22714 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

AB'nin üçüncü ülkelerle yapmış olduğu serbest ticaret anlaşmalarının Türkiye tarafından üstlenilmesi çalışmaları çerçevesinde, İsrail, Romanya, Macaristan, Çek ve Slovak Cumhuriyetleri, Bulgaristan, Estonya, Litvanya, Makedonya, Polonya, Letonya ve Slovenya ile Serbest Ticaret Anlaşmaları imzalanmıştır. Tunus, Mısır, Fas ve Filistin ile müzakereler sürdürülmektedir.

Madencilik Fonuna maden ithalatı ve ihracatından yapılan kesintilerin kaldırılması amacıyla hazırlanan "Maden Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" yasalara kadara kadar geçecek süre zarfında, soruna çözüm bulunması amacıyla yürürlüğe konulan "Maden Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" ile Madencilik Fonu sıfıra indirilmiştir. Ancak, 23 Şubat 2000 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "Maden Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" uyarınca, AB ülkeleri dışındaki ülkelere yapılacak bazı madencilik ürünleri ithalatından Madencilik Fonu kesintisi yapılması yönünde yeniden karar alınmıştır.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Ticaret politikası araçlarına ilişkin AT mevzuatına uyum sağlanması çerçevesinde, daha önce ihracında Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu kesintisi uygulanan ürünlerden fındık, zeytinyağı, çavdar, hayvan derileri ve postları haricindeki ürünlerde uygulanmakta olan söz konusu kesinti kaldırılmıştır.

Türk gümrük mevzuatının AT gümrük mevzuatına uyumunun sağlanması amacıyla çıkarılmış bulunan, 1615 sayılı Gümrük Kanununda değişiklik yapan 564 sayılı KHK, akçeli ve cezai hükümler içermediğinden, bu hükümleri de kapsayacak şekilde, Topluluğun Gümrük Kodunu ve uygulama Yönetmeliğini esas alan yeni bir Gümrük Kanunu 4 Kasım 1999 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak, 5 Şubat 2000 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Aynı kapsamda olmak üzere, 20 Ocak 2000 tarih ve 23939 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Gümrük Yönetmeliği de 5 Şubat 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Üçüncü ülkelerden dampingli ve/veya sübvansiyonlu ithalata karşı korunmayı düzenleyen AT mevzuatına uyum sağlanması amacıyla 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 4412 sayılı Kanun 25 Temmuz 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

6326 sayılı Petrol Kanununun 112'nci maddesinin 5'inci fıkrası çerçevesinde uygulanmakta olan üçüncü ülkelerden muaf olarak ithal edilen ham petrolün rafineri çıkışı vergilendirilmesinin rekabeti bozucu etkisinin ortadan kaldırılması amacıyla, gerekli hukuki düzenlemelerin yapılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına ithal imtiyazları veren kanun ve kararname hükümlerinin AB'nin ilgili mevzuatı ile uyumlu hale getirilmesi amacıyla 2767 sayılı Sıtma ve Frengi İlaçları Hakkında Kanun, 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İhbarı Kanunu, 3291 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu ve 32 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kararda yapılması gereken değişiklikler gerçekleştirilememiştir. (Alaattin'den Genelge'den kontrol et)

İhracı izne bağlı mallar ile yasak mallar listesini de kapsayacak şekilde, ihracatta uygulanan ortak kurallarla ilgili ve Topluluk mevzuatına özü itibarıyla benzer mevzuat, 1995 yılı sonu itibarıyla uygulamaya konmuştur.

Tarım

Tarım alanında Türkiye-AT ilişkileri, tarım ürünlerinin serbest dolaşımı (Türk tarımının Ortak Tarım Politikasına-OTP uyumu), tarım ürünleri ticaretinde karşılıklı olarak tercihli bir rejim uygulanması (tarım tavizleri) ve bünyesinde hububat, şeker ve süt bulunduran işlenmiş tarım ürünleri konuları olmak üzere üç yönlü bir gelişme göstermektedir.

Katma Protokolde, 22 yıllık dönem sonunda, Türk tarımının OTP'ye uyumunun sağlanması için, Türkiye'nin gerekli OTP tedbirlerini alması

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

öngörülmüştür. Ancak, bu hüküm, 1/95 sayılı OKK ile değiştirilerek, bu sürenin her hangi bir tarih belirtilmeden ek bir süre verilerek uzatılması kabul edilmiştir.

Katma Protokol ile, Türkiye ve Topluluğun karşılıklı olarak, tarım ürünleri ticaretinde tercihli bir rejim uygulaması öngörülmüştür. Katma Protokolde Türkiye lehine işleyen tercihli rejimin, 1/95 sayılı OKK ile, karşılıklı çıkar sağlayacak şekilde yeniden gözden geçirilmesi kabul edilmiştir. Bu amaca yönelik olarak, Türkiye ile AT arasında gerçekleştirilen görüşmeler, Nisan 1997 tarihinde tamamlanmıştır. Söz konusu tercihli rejim, 1998 yılı başlarında, her iki tarafın da Resmi Gazetelerinde (9 Ocak 1998 tarihinde İthalat Rejim Kararı olarak Türkiye Resmi Gazetesinde; 1/98 sayılı OKK olarak 28 Şubat 1998 tarihinde Topluluk Resmi Gazetesinde) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından, canlı hayvan ve et ithalatında "kontrol belgesi" verilmeyerek tavizli rejime dahil ürünlerin ithalatının engellenmesi, Türkiye-AT ilişkilerinde sorunlar yaratmaktadır. Bu nedenle, AT tarafı 1/98 sayılı OKK çerçevesinde Türkiye'ye uygulamakta olduğu tercihli rejimi askıya alabileceğini ifade etmektedir.

1/95 sayılı OKK'ya göre, işlenmiş tarım ürünlerinin korunmasında tarım payı ve sanayi payı olarak yer alan iki unsurdan, sanayi payının Türkiye, tarafından, bazı ürünlerde 1 Ocak 1996 tarihinden itibaren, bazı ürünlerde de aşamalı olarak 1 Ocak 1999 tarihine kadar Topluluk için sıfırlanması öngörülmüştür. Türkiye, 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren İthalat Rejimi Kararı ve bunu izleyen ithalat rejimi kararları ile, 1/95 sayılı OKK'da öngörülen takvime uygun olarak işlenmiş tarım ürünlerinde sanayi paylarını tamamen sıfırlamıştır. Topluluk ise, Türkiye için daha önce sıfırlamamış olduğu bazı ürünlerdeki sanayi paylarını 1/95 sayılı OKK çerçevesinde tamamen kaldırmıştır.

Fikri, Sınai ve Ticari Mülkiyet Hakları

1/95 sayılı OKK'nın fikri, sınai ve ticari mülkiyet haklarına ilişkin 8 Numaralı Ekinde yer alan hükümler doğrultusunda, Türkiye'nin üstlenmiş olduğu yükümlülükler ve ayrıca Türkiye'nin bu alandaki uluslararası normlara uyum sağlaması açısından hedeflenmiş bulunan düzenlemeler çerçevesinde, Yedinci Plan döneminde aşağıdaki hukuki düzenlemeler gerçekleştirilmiştir:

Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına ilişkin Bern Sözleşmesinin Paris Metnine (4117 sayılı Kanun), İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesine (4116 sayılı Kanun), Sınai Mülkiyetin Korunması Hakkında Paris Sözleşmesinin Stokholm Metnine (94/5903 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı), Markaların Tescili Amacıyla Mal ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına ilişkin Nis Anlaşmasına (95/7094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı), Patent İşbirliği Antlaşmasına (4115 sayılı Kanun), Markaların Şekilli Elemanlarının Uluslararası Sınıflandırılmasını Tesis Eden Viyana Anlaşmasına (95/7094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı), Uluslararası Patent Sınıflandırılması ile ilgili Strazburg

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Anlaşmasına (95/7094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı), Markaların Uluslararası Tescili Konusundaki Madrid Sözleşmesi ile ilgili Protokole (97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı), Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Sınıflandırılması Hakkında Lokarno Anlaşmasına (97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı), Patent İşlemleri Amacıyla Mikroorganizmaların Tevdi Edilmesinin Uluslararası Kabulü Konusunda Budapeşte Anlaşmasına (97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı), Avrupa Patentlerinin Verilmesi ile ilgili Avrupa Patent Sözleşmesi ve Eklerine (4504 sayılı Kanun) katılım sağlanmıştır.

Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Tesciline ilişkin Lahey Anlaşmasının değiştirilmesi yolunda müzakerelerin başlamış olması nedeniyle, anılan Anlaşmaya Türkiye'nin katılımı çalışmaları bir süre ertelenmiştir. Anlaşmanın değiştirilmesi amacıyla başlatılan müzakereler neticelenmiş olup, Lahey Anlaşmasının yeni metni ve Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesi için, 16 Haziran-6 Temmuz 1999 tarihlerinde Cenevre'de yapılan "Diplomatik Konferans"a katılım sağlanmış ve yeni metne katılım için gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

Markalar Kanunu Antlaşmasına Türkiye'nin katılımı yönündeki çalışmalar da sürdürülmektedir.

Bitki Türlerinin Korunması Hakkında UPOV Sözleşmesine Türkiye'nin katılımı, yeni bitki türlerinin korunması ile ilgili hukuki düzenlemenin henüz çıkarılmamış olması sebebiyle gerçekleştirilememiştir. Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına ilişkin Kanun Tasarısının kanunlaşması beklenmektedir.

Sınai mülkiyet haklarının AB mevzuatına ve uluslararası normlara ve özellikle Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması TRIPS Metnine uygun bir şekilde korunması amacıyla 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK, 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında KHK ve 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK ve 26 Haziran 1995 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Aynı konulara ilişkin cezai müeyyideleri düzenleyen 4128 sayılı Kanun ise 7 Kasım 1995 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Entegre devre topografyalarının ve biyoteknolojik buluşların korunması amacıyla hukuki düzenleme yapılması çalışmaları devam etmektedir. 1/95 sayılı OKK uyarınca, sınai mülkiyet hakları alanında, gümrük birliğinin gerçekleşmesinden itibaren 3 yıl içinde uyum sağlanması gerekli konulardan birisi de know-how ve ticari sırların korunması konusudur. İlgili Türk mevzuatı incelenmiş ve AB ülkelerindeki yaklaşımla uyumlu olduğu anlaşılmıştır.

Fikri mülkiyet haklarının AB sistemine paralel biçimde korunması amacıyla 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ilişkin 4110 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Ancak, bu konuda AB mevzuatına uyum sağlanabilmesi için 5846 sayılı Kanunda bazı değişikliklerin

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

yapılması amacıyla bir Kanun Tasarısı daha hazırlanarak TBMM'ye sevk edilmiştir.

Fikri ve sınai haklarla ilgili mevzuatın uygulanmasında görev alacak ihtisas mahkemeleri henüz kurulamamıştır. Ancak, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, anılan mahkemeler kuruluncaya kadar, geçici olarak Asliye Ticaret, Asliye Hukuk ve Asliye Ceza Mahkemelerini görevlendirmiştir. Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan "Fikri Mülkiyet Kanunlarının Etkin Olarak Uygulanması" başlıklı proje kapsamında, fikri ve sınai haklar konusundaki uyuşmazlıklarda ihtisaslaşmayı teminen, 12 mahkemeyi içine alan pilot uygulamaya da yer verilmektedir. Projenin MEDA fonlarından desteklenmesine ilişkin finansman anlaşması imzalanmış olup, uygulama aşamasına gelinmiştir.

Tüketicinin Korunması

Tüketicinin korunması alanında, tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarının korunması ve bilgilendirilmesi amacıyla 23 Şubat 1995 tarih ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Anılan Kanunun bu alandaki AB mevzuatını büyük ölçüde karşıladığı tespit edilmiştir. Ancak, bu konuda AB mevzuatına tam uyum sağlanabilmesi açısından Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından 4077 sayılı Kanunda bazı değişikliklerin ve yeni düzenlemelerin yapılması amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. 4077 sayılı Kanunda yapılması gereken ve ayıplı mallar ile tehlikeli malları da kapsayan düzenlemeler taslak haline getirilmiştir. Ayrıca, devreli tatil sözleşmeleri, tüketici sözleşmelerindeki haksız koşullar, mesafeli satışlar, paket turlar, genel ürün güvenliği konularında da tebliğ ve Yönetmelik taslakları hazırlanmıştır. Bu alandaki mevzuat uyum çalışmaları ilgili diğer Bakanlıklar bünyesinde de sürdürülmektedir.

4077 sayılı Kanun uyarınca kurulması öngörülen Tüketici Mahkemeleri henüz kurulamamıştır. Ancak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, anılan mahkemeler kuruluncaya kadar, geçici olarak Asliye Ticaret, Asliye Hukuk ve Asliye Ceza Mahkemelerini görevlendirmiştir.

4077 sayılı Kanunda kurulması öngörülen Tüketici Konseyi ile Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri hakkındaki Yönetmelikler ve Reklam Kurulu Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

Sınai Mevzuat

Yedinci Planda, sınai mevzuatın etkili bir biçimde uygulanabilmesini sağlamak bakımından önem arz eden akreditasyon sisteminin ulusal düzeyde işler hale getirilebilmesi için gerekli kurumsal yapının tamamlanması hedeflenmiştir.

Akreditasyon sisteminin ulusal ve uluslararası düzeyde işlerlik kazanmasını sağlamak amacıyla hazırlanmış olan "Türkiye Akreditasyon Konseyi Kuruluş

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

ve Görevleri Hakkında Kanun" 4 Kasım 1999 tarih ve 23866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca, Planda, malların serbest dolaşımının sağlanması için, sınai standartlar ve sertifikasyon alanındaki mevzuat uyumunun öncelikle yapılması, malların serbest dolaşımında ortaya çıkabilecek fiziki ve teknik engellerin kaldırılması hedeflenmiştir.

Plan döneminde, teknik mevzuatın uyumlaştırılması ve uygulanması ile 1/95 ve 2/97 sayılı OKK'larda yer alan hükümler çerçevesindeki yükümlülüklerimizin yerine getirilmesini teminen, AB mevzuatının hangi kuruluşlar tarafından uyumlaştırılacağı ve bu çalışmalara katkıda bulunacak diğer ilgili kurum ve kuruluşlar, Bakanlar Kurulunun 24 Nisan 1997 tarih ve 97/9196 sayılı "Türk Ürünlerinin İhracatının Artırılmasına Yönelik Teknik Mevzuatı Hazırlayacak Kurumların Belirlenmesine İlişkin Karar" ile tespit edilmiştir. Bu çerçevede, "Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun Taslağı (Çerçeve Kanun Taslağı)" hazırlanmış ve TBMM'ye sunulma aşamasına getirilmiştir. Ayrıca, ilgili Bakanlıklar kendi yetki alanlarına giren konularda teknik mevzuatın uyumlaştırılması ile ilgili mevzuat hazırlama çalışmalarına devam etmektedir.

Kamu İhaleleri

Kamu ihaleleri alanında Topluluk ihale mevzuatının ana ilkeleri olan ve Türk mevzuatında da yer alan rekabet, şeffaflık ve idarenin ihtiyaçlarının en uygun ve en iyi şekilde karşılanması ilkelerinin uluslararası normlar paralelinde uygulanabilmesi için, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununda değişiklik yapılması amacıyla başlatılan çalışmalar sürdürülmektedir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, Dünya Ticaret Örgütü normları ile bu konudaki AB direktiflerini de göz önüne alacak şekilde bir Kanun Tasarısı hazırlanmış ve Maliye Bakanlığının da katkısıyla bir Komisyonca gözden geçirilerek, ilgili kurum ve kuruluşların görüşüne sunulmuştur.

Şirketler Hukuku

Şirketler hukuku alanında; 559 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK ile anonim şirketlerin asgari sermayesi 500.000 TL'den 5 milyar TL'ye, limitet şirketlerin asgari sermayesi ise 10.000 TL'den 500 milyon TL'ye yükseltilmiştir.

Rekabet Hukuku

Rekabet hukuku alanında, piyasada iktisadi rekabetin korunması amacıyla çıkarılan 7 Aralık 1994 tarih ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda öngörülen Rekabet Kurulunun üyeleri, Bakanlar Kurulunun 97/9090 sayılı Kararı ile atanmış olup; Kurul 5 Mart 1997 tarihinde görevine resmen başlamıştır. Kurul, gerek Kanun, gerek 1/95 sayılı OKK ile öngörülen mevzuat

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

uyumlaştırmasını sağlamak ve Kanuna işlerlik kazandırmak amacıyla çeşitli konularda tebliğler yayımlamıştır: Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Rekabet Kurulu Tebliğ No 1997/1; Anlaşmalar, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanununun 10. Maddesine Göre Bildiriminin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği No 1997/2; Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği No 1997/3; Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği No 1997/4; Franchise Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği No 1998/7. AB'nin blok muafiyet tüzüklerine paralel düzenlemelerin uygulamaya konulmasına devam edilmektedir. Bu çerçevede, patent, know-how, lisans, marka anlaşmalarına grup muafiyeti tanıyan teknoloji transferi ile ilgili tebliğ ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin piyasalardaki rekabet açısından önemsenmeyecek derecede küçük etkiyi haiz bir takım anlaşma, uyumlu eylem ve uygulamalarının rekabet kurallarının uygulama alanı dışında tutulması ile ilgili tebliğ hazırlama çalışmaları sürdürülmektedir.

Rekabet Kurumu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik 21 Haziran 1997 tarihinde çıkarılmış; Rekabet Kurumu Teşkilatı, ancak, "Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulduğuna Dair 1997/5 sayılı Tebliğ" ile 5 Kasım 1997 tarihi itibarıyla oluşturulmuş bulunmaktadır. Bu Tebliğin yürürlüğe girmesiyle, Rekabet Kurumu şikayetleri kabule başlamıştır. AT mevzuatına uyum amacıyla Tebliğ çıkarma çalışmaları yukarıda belirtildiği üzere Rekabet Kurumu tarafından sürdürülmektedir.

Türkiye'nin 1/95 sayılı OKK uyarınca üstlenmiş bulunduğu, kamu teşebbüsleri ve teşebbüslere tanınan özel veya inhisari hakların tabi olduğu kuralların Topluluk mevzuatı ile uyumlu hale getirilmesi yükümlülüğünün gereğini yerine getirmek amacıyla, ülkemizdeki özel veya inhisari hakka sahip kuruluşların ve tabi oldukları kuralların belirlenmesi için bir ön çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmanın bir an önce sonuçlandırılması ve gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir.

1/95 sayılı OKK çerçevesinde, ticari nitelikli tüm devlet tekellerinin, Türk vatandaşları ile AB üyesi devlet vatandaşları arasında, malların üretimi ve pazarlanması koşullarında ayrımcılık bulunmamasını temin edecek biçimde yeniden düzenlenmesi yükümlülüğünü yerine getirmek açısından başlatılan çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çerçevede hazırlanan ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanununda, TEKEL idaresinin, alkollü içkilerin dağıtımını ve ithali üzerindeki inhisarını kaldırmayı amaçlayan Kanun Tasarısı TBMM gündeminde bulunmaktadır. Diğer taraftan 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Yasasının yaprak tütün üretiminden başlayarak, tütün mamulleri ticaretine kadar tüm safhalar dikkate alınarak, tütün ve tütün mamullerinin ülkemizde üretimine, iç ve dış alımı ve satımına, bu işlemlerden fon alınması ve kullanılmasına, tütün üreticilerinin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları yeniden düzenleyen Tütün ve Tütün Mamulleri Kanun Tasarısı da TBMM'ye sevk edilmiştir.

Devlet Yardımları

1/95 sayılı OKK'ya istinaden “Yatırımlarda Devlet Yardımları” konusundaki mevzuatın AB'ye uyum çalışmaları başlamıştır.

Genel teşvik mevzuatının “bölgesel” sisteme geçirilmiş olmasının yanı sıra, uyum çalışmalarına hız vermek, AB Komisyonu ile görüşmeler yoluyla koordinasyon ve işbirliği içinde bulunmak amacıyla “Adaptation of the Investment Incentive System and Its Related Aspect to EU Framework and Guidelines” başlıklı proje uygulamaya konmaya çalışılmış, ancak, 12 Ağustos 1998 tarih ve C 212 sayılı Topluluk Resmi Gazetesinde belirtilen kriterler çerçevesinde “Türkiye için Bölgesel Gelişmişlik Haritası”nın çıkarılmasına yönelik çalışmalarımızın sonuçları hakkında AB Komisyonundan bugüne kadar herhangi bir yanıt alınamamıştır. Bu sebeple de “yatırımlarda devlet yardımları” açısından uygulanan mevzuatta uyum yönünde herhangi bir değişiklik tasarısı hazırlanamamıştır.

Topluluk tarafınca, ülkemizde uygulanan yatırımlarda devlet yardımlarına ilişkin mevzuatımızın bilinmesine rağmen, tarafımıza bugüne kadar olumsuz bir görüş iletilmemiştir.

Keza, özel kurallara tabi sektörlerdeki (Tekstil ve Konfeksiyon, Sentetik Elyaf, Motorlu Taşıtlar Araçları, Gemi İnşa, Kömür, Çelik, Ulaştırma, Tarım ve Balıkçılık) devlet yardımları programlarına uyum konusunda, AB Komisyonu Rekabet Genel Müdürlüğünden Dış Ticaret Müsteşarlığı AB Genel Müdürlüğü koordinasyonunda düzenlenen çalışma grupları sonucunda ortaya çıkarılarak bildirilen gündem taslağına da bugüne kadar bir yanıt alınamamıştır.

Özel Kurallara tabi sektörlerdeki hususların yanı sıra, Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT) çerçevesinde uyum çalışmaları ve görüşmelerine devam edilmektedir. Ancak “Temas Grubu” kurulmasına rağmen “Ortak Komite” çalışmalarına başlanılamamıştır.

Öte yandan, yürürlükteki mevzuatımızın Dünya Ticaret Örgütü ve gümrük birliğinden kaynaklanan yükümlülüklerimiz ile uyumlu hale getirilmesi kapsamında, ihracatı teşvik mevzuatımız Topluluk ile uyumlu hale getirilmiştir. Bu kapsamda, ihracata yönelik devlet yardımlarına ilişkin 94/6401 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının verdiği yetkiye dayanarak hazırlanan Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Tebliğleri yürürlüğe konulmuştur.

Ulaştırma

Yedinci Planda, taşımacılık alanında, Türkiye'nin, henüz taraf olmadığı uluslararası anlaşmalara taraf olmasının sağlanması ve karayolu, demiryolu, hava taşımacılığı ile kombine taşımacılıkta, AT mevzuatına uygun düzenlemeler yapılması öngörülmüştür.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Plan döneminde, Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Yapan Taşıt Personelinin Çalışmasına İlişkin Avrupa Anlaşmasına (AETR) Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun TBMM tarafından 20 Temmuz 1999 tarihinde kabul edilmiş ve 25 Temmuz 1999 tarihli ve 23766 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin katılımının uygun görüldüğü diğer anlaşmaların onaylanmasına ilişkin çalışmalar ise sürdürülmektedir. Diğer taraftan, karayolu, demiryolu ve havayolu taşımacılığı ile kombine taşımacılık konularında, AB mevzuatına uyum sağlanması için mevzuat tasarıları hazırlama çalışmaları da sürdürülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'de şehirlerarası karayolu taşımacılığında, özellikle yük taşımacılığında, büyük ve güvenilir ortaklık ve örgütlenmelerin özendirilmesi, taşımacılığın sağlıklı bir yapıya kavuşturulması amacıyla hazırlanan "Karayolu Taşıma Kanunu Tasarısı" henüz TBMM'ye sevk edilememiştir. Uluslararası yolcu taşımacılığına ilişkin düzenlemelere, yük taşımacılığı mesleğine girişe ilişkin düzenlemelere ve yolcu taşımacılığı mesleğine girişe ilişkin düzenlemelere anılan Kanun Tasarısı kapsamında yer verilmektedir.

Diğer

AB'yi kuran Maastricht Antlaşması uyarınca tek para sistemine dahil olan Birlik üyesi ülkelerin ulusal paralarına veya ECU'ye gönderme yapan hukuki araçların, Euronun kullanıma girmesi nedeniyle ortaya çıkabilecek sonuçlar bakımından tabi olacağı esas ve usulleri belirleyen 24 Şubat 2000 tarih ve 4538 sayılı "Euronun Hukuki Araçlara Etkisi ile Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" 27 Şubat 2000 tarih ve 23977 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

DPT koordinatörlüğünde kurulan "Türk-AT Mevzuat Uyumu Sürekli Özel İhtisas Komisyonu" bünyesindeki ikinci öncelikli konular arasında yer alan çevre alanında da, Türkiye'nin AT mevzuatına uyum amacıyla gerçekleştirmesi gerekli çalışmalar, Çevre Alt Komisyonu tarafından tespit edilmiştir. Bu çerçevede başlatılan çalışmalar Çevre Bakanlığı tarafından sürdürülmektedir.

Plan döneminde, Türkiye-AT Ortaklık Konseyi, Ankara Anlaşması ve Katma Protokolün, işçilerin serbest dolaşımı konusundaki hükümlerini hayata geçirecek bir karar almamıştır. AB üyesi ülkelerde çalışmakta olan Türk işçilerine ise, Ortaklık Anlaşmalarından ve daha önce alınmış Ortaklık Konseyi kararlarından doğan haklarını, üye ülkelerde kullanabilmeleri için, Türkiye tarafından hukuksal alanda gerekli destek hizmetlerinin verilmesine devam edilmiştir. Bu çerçevede, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından geliştirilen, "Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde Yerleşik Vatandaşlarımızın Avrupa Birliği Hukukundan Doğan Haklarının Savunulması Projesi" 1996 yılı Ekim ayından bu yana uygulanmaktadır. Anılan proje kapsamında, hukuki danışmanlık hizmetinin yanı sıra, Türkiye'nin AB üyesi ülkelerdeki Çalışma Ataşelikleri tarafından, çeşitli bilgilendirme toplantıları, seminer, konferans ve açık oturumlar düzenlenmektedir.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Plan döneminde, AB ile ilişkilerin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon sağlanmasını hedefleyen 1997/56 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile, AB ile ilişkiler konusunda bir Devlet Bakanı görevlendirilmiştir. Devlet Bakanın başkanlığında Koordinasyon Kurulu ve Danışma Kurulu çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmalar, Türk Strateji Metninin hazırlanmasında ve Türkiye’de yürütülmekte olan uyum çalışmalarının koordine edilmesinde etkili olmuştur. Bu dönemde, AT mevzuatına uyum çalışmalarına yeni bir ivme kazandırılması, 1/95 sayılı OKK’da yer alan hükümler uyarınca, gerçekleştirilmesi gereken çalışmalarından henüz tamamlanmamış olanların sonuçlandırılması ve gümrük birliğinin sağlıklı işlemesi dahil, ortaklığın son döneminin gereklerinin yerine getirilmesine yönelik yeni bir gelişmenin başlatılması ihtiyacı karşısında, uyum çalışması programı hazırlanarak 1998-2000 yıllarını kapsayan 24 Kasım 1998 tarih ve 1998/31 sayılı ve 1999-2000 yıllarını kapsayan 5 Ağustos 1999 tarih ve 1999/46 sayılı Başbakanlık Genelgesi çıkarılmıştır. AB’ye tam üyelik yönündeki çalışmaların üyelik adaylığının tescil edildiği Helsinki Zirvesi sonrasında ne şekilde yürütüleceğinin belirlenmesi amacıyla 2000/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi çıkarılmış ve Türkiye’de bu alandaki örgütlenme için yeni bir yapı oluşturulmuştur. Anılan Genelge ile Avrupa Birliği Ekonomik ve Teknik Koordinasyon Kurulu, İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi ve Yürütme Sekreterliği, Avrupa Birliği Danışma Kurulu ve Danışmanlar Grubu kurulması öngörülmüştür.

AB ile ilişkilerde etkin bir koordinasyon sağlanması amacıyla yönelik olarak, Başbakanlığa bağlı bir "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği" kurulması yönünde hazırlanmış olan Kanun Tasarısı, 30 Mayıs 2000 tarihinde Bakanlar Kurulunca TBMM’ye sevk edilmiştir.

Kamu kesimi ve özel kesim personelinin yabancı dil seviyelerinin yükseltilmesi ve AB konularında farklı düzeylerde eğitim verilmesi çalışmalarına devam edilmiş ve Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi kurslarıyla yabancı dil alanında 3177, Temel Eğitim alanında 2567, Uluslararası İlişkiler alanında 826, Ekonomik ve Mali Politikalar alanında 362, Ortak Tarım Politikası alanında 63, Sosyal Politikalar alanında 59, Sanayi Politikası alanında 13 ve Topluluk Hukuku alanında 22 olmak üzere, toplam 7089 personelin eğitim görmeleri sağlanmıştır. Diğer yandan, AB Komisyonu kaynaklı Jean Monnet Bursları ile değişik kamu kuruluşları ve üniversitelerden yaklaşık 100 kişinin yurt dışında eğitim görmeleri temin edilmiştir.

Türkiye üniversitelerinde AB ile ilgili faaliyetlerin tespitini konu alan araştırma sonuçlarına aşamasına getirilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca, yüksek öğretim programlarında AB ve uluslararası konulara ağırlık verilecek biçimde gerekli değişikliklerin yapılması ve üniversitelerde “Türkiye – AB İlişkileri Araştırma Merkezleri” kurulması yönünde çalışmalar

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

sürdürülmüştür. Bu kapsamda, aşağıda sayılan üniversitelerde araştırma merkezleri kurulmuştur :

1. Anadolu Üniversitesi, AB Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi,
2. Ankara Üniversitesi, AT Araştırma ve Uygulama Merkezi;
3. Atatürk Üniversitesi, AT Araştırma ve Uygulama Merkezi;
4. - Dokuz Eylül Üniversitesi, AT Uluslararası Ekonomik İlişkiler Araştırma ve Uygulama Merkezi;
5. Gaziantep Üniversitesi, AB Araştırma ve Uygulama Merkezi;
6. İstanbul Üniversitesi, AT Uygulama ve Araştırma Merkezi
7. Marmara Üniversitesi, AT Enstitüsü ve AT Araştırma ve Uygulama Merkezi;
8. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Avrupa Çalışmaları Merkezi;
9. Sakarya Üniversitesi, AB Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi.

3.2. Malların Serbest Dolaşımı

3.2.1 Motorlu Araçlar

I - ÖNCELİK TANIMI

a) Mevcut Durum

Türkiye’de otomotiv sektörü ana sanayiinde tamamen özel teşebbüs statüsünde 16 kuruluş genellikle lisans altında üretim faaliyetini sürdürmektedir.

1999 yılında traktör dahil 911.577 adet motorlu araç üretim kapasitesine sahip olan otomotiv sektörü üretimi 325.297 adet olmuştur. Yine aynı yılda ana ve yan sanayii olarak sektörün toplam ihracatı yaklaşık 1,6 milyar dolar, ithalatı ise 3,4 milyar dolar olmuştur.

Gümrük Birliği sonrasında sektör ithalatı yüksek oranda artmış olup, 1995 yılında 34.631 adet otomobil ithal edilirken, 1999 yılı otomobil ithalatı 130.522 adede ulaşmış ve otomobil talebi içinde ithal otomobillerin pazar payı 1999 yılında yüzde 47 olmuştur.

AT ile gerçekleştirilen Gümrük Birliğinin, Türkiye’nin özellikle Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika pazarlarına yakınlığının, sektöre yeni üreticilerin girmesinde ve geleceğe yönelik yatırım eğilimlerinin artmasında önemli bir etken olduğu görülmektedir.